

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קומי.

עין משפט נר מצוה

כא א מיי פ"ג מהל' תולת הלכה א סמנ עשין לו טושיע ח"מ סי' רעמ סעיף ג:

רבינו גרשום

לעולם בתי אבות קחשיב. ורבינו הוא דלא הוה ליה למיחשב אלא שיתא ואמאי קא חשיב בנות צלפחד משום האי חידוש שנטלו ישראל מוחזקת היה להם ולא ראוי דאי ראויה הא ק"ל דאין הבכור נוטל בראוי כבמחזק: למאן דאמר ליוצאי מצרים נחלקה. נטלו בזכות אבות: הא דהוה בן עשרים כשבאו לארץ נטלו בשביל עצמן. אבל אי לא הוה עשרים דאמתי טעמי גיהנו נטלו בזכות אבות בתורת נחלה: ביהדות אהלים. שהיה מחזק בין מטלטלין שהיו רוצין לקבע לארץ מהן נטלו שני חלקים ולא בגופה של קרקע מפני שאויה היא: ויפלו חבלי מנשה עשרה. דמשמע דבארץ גופה נטלו חלק בכורה:

(א) ונעלה. לקמן קמ: קסה: קמה: ימות כד: כסרות על: (ב) פנהד ט. מ. א. סע עת: (ג) ע"ש, (ד) שט מ. ה. (ה) המלאונים ש"ש. (ו) רש"ל מח"ו. (ז) ו"ל וחס.

תורה אור השלם

1 ויפלו חבלי מנשה עשרה לבר מארץ הגלעד והדבש אשר מעבר לירדן: ירושע יו ה 2 ושקרתם את השבת כי קדש היא לכם מחיליה מות ימות כי על העשה בה מלאכה והכרתה ידפש תהוה מקרב עמיה: שבות לא יד

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הא דהו וכו' סן נועט אבדנו כולנו: (ב) בא"ד הא והא ליוצאי מצרים והא דהו כ"ל ותיבת והא נמק:

מוסף רש"י

ואין הבכור נוטל בראוי כבמחזק. נכנסים שלא היה אציהן מחזק בשעת מיתתו אבל ירושין היו נטול לו בירושה ופלו לכן לאחר מכן, אן הכתר נוטל פי שנים בהן (בכורות זא).

מוסף תוספות

א. והלא המרגלים מתו בשנה השנית שבאו במדבר ובניהם נשתחו שם אח"כ שלשים וחמש שנים. רע"ב א.

לעולם בתי אבות קא חשיב והא קא משמע לן דבנות צלפחד נטלו חלק בכורה אלמא א"י מוחזקת היא אמר מר והבנים נטלו בזכות אבי אביהם ובזכות אבי אמותיהן והתניא בזכות עצמן לא קשיא הא כמאן דאמר ליוצאי מצרים הא כמאן דאמר לבאי הארץ ולא קשיא הא דהוה בן עשרים הא דלא הוה בן עשרים: ושהיה בכור נוטל שני חלקים: ואמאי ראוי הוא א"י ואין הבכור נוטל בראוי כבמחזק אמר רב יהודה אמר שמואל ביתדות אהלים מתיב רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד נטלו ד' חלקים שנאמר ויפלו חבלי מנשה עשרה אלמא אמר רבה ארץ ישראל מוחזקת היא מיתבי אמר רבי חירקא שמעון השקמוני היה לי חבר מתלמידי רבי עקיבא וכך היה רבי שמעון השקמוני אומר יודע היה משה רבינו שבנות צלפחד יורשות הן אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לא וראויה היתה פרשת נחלות ליכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידו ויודע היה משה רבינו שהמקושש במיתה שנאמר מחללה מות יומת אבל לא היה יודע באי זו מיתה הוא יומת וראויה היתה פרשת מקושש שתכתב ע"י משה אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו ללמדך שמגלגלים

ועולם בתי אבות קא חשיב והא קא משמע לן דבנות צלפחד נטלו חלק בכורה אלמא א"י מוחזקת היא אמר מר והבנים נטלו בזכות אבי אביהם ובזכות אבי אמותיהן והתניא בזכות עצמן לא קשיא הא כמאן דאמר ליוצאי מצרים הא כמאן דאמר לבאי הארץ ולא קשיא הא דהוה בן עשרים הא דלא הוה בן עשרים: ושהיה בכור נוטל שני חלקים: ואמאי ראוי הוא א"י ואין הבכור נוטל בראוי כבמחזק אמר רב יהודה אמר שמואל ביתדות אהלים מתיב רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד נטלו ד' חלקים שנאמר ויפלו חבלי מנשה עשרה אלמא אמר רבה ארץ ישראל מוחזקת היא מיתבי אמר רבי חירקא שמעון השקמוני היה לי חבר מתלמידי רבי עקיבא וכך היה רבי שמעון השקמוני אומר יודע היה משה רבינו שבנות צלפחד יורשות הן אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לא וראויה היתה פרשת נחלות ליכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידו ויודע היה משה רבינו שהמקושש במיתה שנאמר מחללה מות יומת אבל לא היה יודע באי זו מיתה הוא יומת וראויה היתה פרשת מקושש שתכתב ע"י משה אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו ללמדך שמגלגלים

ממש של מרגלים ושל מתלוננים לעמן מיירי הכא שבאו לארץ הזה אחי שפיר דלא הוה מני למימר הא והא ליוצאי מצרים והא (א) והא דהוה בני עשרים כשיאלו דאם כן איך באו לארץ דבני עשרים כולן מתו במדבר יש לומר דהשתא נמי דבאי הארץ נטלו בזכות עצמן ולא שאבותיהן נטלו והורישו להן: **מת"ב** רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד נטלו ארבעה חלקים שנאמר ויפלו חבלי מנשה עשרה. וקרא ע"כ לא איירי ביהדות ואהלים אלא בחלוקה וליכא למימר דלמא לתמא אחי דאבא הוה לכו לא הוה צדו שום הדוש דהא חלק בכורה לא נטלו וא"כ לא הוה ליה לקרא לאחשביניהו אלא דבתי אבות גרידא כדפריך רב פפא לעיל אי טפלים קא חשיב טובא הוה: **יודע** היה משה שבנות צלפחד יורשות הן. א"ע"פ שלא נאמרה פרשת נחלה יודע היה משה מנועם דלקמן אם כן אנו יורש אס כבת תמיבס אמנו: **שנאמר** מוחללה מות יומת אב"כ לא היה יודע באיזו מיתה נהרג. ואם תאמר למה היה מסתפק היה לו לדון בחנק ככל מיתה האמורה בתורה סתם חנק ויש לומר דמסב"א היה נראה לו שדון בסקילה כעובד ע"ז דבכל דוכתא (חולין ה) אמר דדומה שבת לע"ז דהיינו מחלל שבת בפרהסיא לעובד ע"ז ואיך לומר דסב"א כרבנן ולא כר"י דאי כר' יהודה דאמר באלו הן הגשרפין (סנהדרין דף טז:) עד שיודיעוהו באיזו מיתה הוא נהרג דלדידיה אמר הכס דהוראת שעה היתה (דאם) כן לא ידע משה שדניו במיתה: אילו

לית ליה חזרה דמתיבא תימי הא משמע ליה קראי תרויהו לגופייהו ואפילו אם תמצי לומר דהא סיפא לאו ר' שמעון היא איכא לאוקומה דנטלו בזכות אבי אציהן ע"י חזרה כגון שהיו להם למתלוננים אחים שלא היו בני כ' בשעת הגזירה ולא מתו במדבר דהא לא נגזרה גזירה על פחות מבן כ' [קפא]: וכשנטלו חלקם בארץ החזירו אל (אבי) אציהן מה עשו האבות חזרו והורישו נכסיהן לכל יוצאי יריבן בין לאחי המתלוננים בין לבני בני המתלוננים דכולן יוצאי חלציהן היו וחולקים אחי המתלוננים עם בני נכדיהן בשוה דא"ע"ג דטפלים לא שקלי באנפי נפשיהו ירושת אבות מיהא קשקלי כדאמר בבנות צלפחד דהוה להו כטפלים שאין להן חלק לעצמן וחלקו עם אחי אציהן בנכסי חפר. והבנים דקתני היינו בני הבנים דבן בנו של אדם קרוי בנו כדאמרין לקמן בני שמת (דף קמג:) ואבי אבי אציהן קרוי ליה אבי אציהן דבבני המתלוננים עצמן ליכא למימר דלא הוה בני עשרים דקיימא לן בשנה שניה שלח משה מרגלים ומתא בסדר עולם אחר ציאת מרגלים היתה בליעתו של קרח וכו' ביום נשרפו המתלוננים נמלאו שבניהן כשבאו לארץ הוה בני ל"ח שנה שכן עמדו ישראל במדבר אחרי כן: (ת'). ולפי האי לישנא בתרא לית להאי תנא דברייתא דלעיל דיהושע וכלב נטלו כלל חלק בשביל מרגלים והאי קרא דחיו מן האגשים לא דריש ליה אלא כפשטיה. (ת'): **ראויה** היה. לאחר וללפחד משמתו במדבר אצל לא החזקו זה מעולם שהרי לא באו לארץ: ואין הכור נוטל בראוי. לקמן בפרקין (דף קכד:): **ביטודם אהלים**. כלומר במטלטלין שהיה להם במדבר כגון יתדות שתוקעין בהן אהליהם ושאר מטלטלין שהן מוחזקין בהן ולהכי נקט יתדות אהלים דודאי לכולן היו אהלים ואין אדם במדבר בלא אהל אצל בנחלת ארץ ישראל לא נטל חלק בכורה וכל מחלק בכורה דמיירי במטלטלי: **חצלי מנשה**. היינו קרקע שחולקין בחבל וחלק בכורה מאלו ארבע חצלים היה: **מוחזקת** היא. ליוצאי מצרים כדכתיב [שמות ו] ונתתי אותה לכם מורשה כלומר אני נתתיה לכם ירושה: **יודע** היה משה רבינו שצוות לפחד ירושה הן. כמו בן שהרי דיניו נכטו במרה כדאמרין בסנהדרין (דף טו.) וכדכתיב [שמות טו] שם שם לו חק ומשפט ומעשה דצוות כלפחד בערבות מואב בסוף המ' שנה ועוד דאיכא למילף מפרשת יבמין שהבת כבן כדכתיב [דברים ה] ומת אחד מהם וכן אין לו עיין עליו [יבמות כג:] דהא צוות כלפחד משל המו כדלקמן [ג] אס כבן אנו יורש ואם לאו תמיבס אמנו: **וראויה** היסה וכו'. ולא תאמר אס לא דברו צוות כלפחד ולא מתחייב מקושש היו שתי פרשיות הללו חסרין מן התורה והכי נמי איכא למימר שהרבה מנזות חסרים מן התורה לפי שלא אירעו המעשים: **שקושש** **במיתה**. ואף על גב דכתיב [במדבר טו] כי לא פורש מה יעשה לו היינו שלא היה יודע אם בסקילה חמורה אס בחנק הקל כדמפרש ואזיל: שמגלגלים

לית ליה חזרה דמתיבא תימי הא משמע ליה קראי תרויהו לגופייהו ואפילו אם תמצי לומר דהא סיפא לאו ר' שמעון היא איכא לאוקומה דנטלו בזכות אבי אציהן ע"י חזרה כגון שהיו להם למתלוננים אחים שלא היו בני כ' בשעת הגזירה ולא מתו במדבר דהא לא נגזרה גזירה על פחות מבן כ' [קפא]: וכשנטלו חלקם בארץ החזירו אל (אבי) אציהן מה עשו האבות חזרו והורישו נכסיהן לכל יוצאי יריבן בין לאחי המתלוננים בין לבני בני המתלוננים דכולן יוצאי חלציהן היו וחולקים אחי המתלוננים עם בני נכדיהן בשוה דא"ע"ג דטפלים לא שקלי באנפי נפשיהו ירושת אבות מיהא קשקלי כדאמר בבנות צלפחד דהוה להו כטפלים שאין להן חלק לעצמן וחלקו עם אחי אציהן בנכסי חפר. והבנים דקתני היינו בני הבנים דבן בנו של אדם קרוי בנו כדאמרין לקמן בני שמת (דף קמג:) ואבי אבי אציהן קרוי ליה אבי אציהן דבבני המתלוננים עצמן ליכא למימר דלא הוה בני עשרים דקיימא לן בשנה שניה שלח משה מרגלים ומתא בסדר עולם אחר ציאת מרגלים היתה בליעתו של קרח וכו' ביום נשרפו המתלוננים נמלאו שבניהן כשבאו לארץ הוה בני ל"ח שנה שכן עמדו ישראל במדבר אחרי כן: (ת'). ולפי האי לישנא בתרא לית להאי תנא דברייתא דלעיל דיהושע וכלב נטלו כלל חלק בשביל מרגלים והאי קרא דחיו מן האגשים לא דריש ליה אלא כפשטיה. (ת'): **ראויה** היה. לאחר וללפחד משמתו במדבר אצל לא החזקו זה מעולם שהרי לא באו לארץ: ואין הכור נוטל בראוי. לקמן בפרקין (דף קכד:): **ביטודם אהלים**. כלומר במטלטלין שהיה להם במדבר כגון יתדות שתוקעין בהן אהליהם ושאר מטלטלין שהן מוחזקין בהן ולהכי נקט יתדות אהלים דודאי לכולן היו אהלים ואין אדם במדבר בלא אהל אצל בנחלת ארץ ישראל לא נטל חלק בכורה וכל מחלק בכורה דמיירי במטלטלי: **חצלי מנשה**. היינו קרקע שחולקין בחבל וחלק בכורה מאלו ארבע חצלים היה: **מוחזקת** היא. ליוצאי מצרים כדכתיב [שמות ו] ונתתי אותה לכם מורשה כלומר אני נתתיה לכם ירושה: **יודע** היה משה רבינו שצוות לפחד ירושה הן. כמו בן שהרי דיניו נכטו במרה כדאמרין בסנהדרין (דף טו.) וכדכתיב [שמות טו] שם שם לו חק ומשפט ומעשה דצוות כלפחד בערבות מואב בסוף המ' שנה ועוד דאיכא למילף מפרשת יבמין שהבת כבן כדכתיב [דברים ה] ומת אחד מהם וכן אין לו עיין עליו [יבמות כג:] דהא צוות כלפחד משל המו כדלקמן [ג] אס כבן אנו יורש ואם לאו תמיבס אמנו: **וראויה** היסה וכו'. ולא תאמר אס לא דברו צוות כלפחד ולא מתחייב מקושש היו שתי פרשיות הללו חסרין מן התורה והכי נמי איכא למימר שהרבה מנזות חסרים מן התורה לפי שלא אירעו המעשים: **שקושש** **במיתה**. ואף על גב דכתיב [במדבר טו] כי לא פורש מה יעשה לו היינו שלא היה יודע אם בסקילה חמורה אס בחנק הקל כדמפרש ואזיל: שמגלגלים

לית ליה חזרה דמתיבא תימי הא משמע ליה קראי תרויהו לגופייהו ואפילו אם תמצי לומר דהא סיפא לאו ר' שמעון היא איכא לאוקומה דנטלו בזכות אבי אציהן ע"י חזרה כגון שהיו להם למתלוננים אחים שלא היו בני כ' בשעת הגזירה ולא מתו במדבר דהא לא נגזרה גזירה על פחות מבן כ' [קפא]: וכשנטלו חלקם בארץ החזירו אל (אבי) אציהן מה עשו האבות חזרו והורישו נכסיהן לכל יוצאי יריבן בין לאחי המתלוננים בין לבני בני המתלוננים דכולן יוצאי חלציהן היו וחולקים אחי המתלוננים עם בני נכדיהן בשוה דא"ע"ג דטפלים לא שקלי באנפי נפשיהו ירושת אבות מיהא קשקלי כדאמר בבנות צלפחד דהוה להו כטפלים שאין להן חלק לעצמן וחלקו עם אחי אציהן בנכסי חפר. והבנים דקתני היינו בני הבנים דבן בנו של אדם קרוי בנו כדאמרין לקמן בני שמת (דף קמג:) ואבי אבי אציהן קרוי ליה אבי אציהן דבבני המתלוננים עצמן ליכא למימר דלא הוה בני עשרים דקיימא לן בשנה שניה שלח משה מרגלים ומתא בסדר עולם אחר ציאת מרגלים היתה בליעתו של קרח וכו' ביום נשרפו המתלוננים נמלאו שבניהן כשבאו לארץ הוה בני ל"ח שנה שכן עמדו ישראל במדבר אחרי כן: (ת'). ולפי האי לישנא בתרא לית להאי תנא דברייתא דלעיל דיהושע וכלב נטלו כלל חלק בשביל מרגלים והאי קרא דחיו מן האגשים לא דריש ליה אלא כפשטיה. (ת'): **ראויה** היה. לאחר וללפחד משמתו במדבר אצל לא החזקו זה מעולם שהרי לא באו לארץ: ואין הכור נוטל בראוי. לקמן בפרקין (דף קכד:): **ביטודם אהלים**. כלומר במטלטלין שהיה להם במדבר כגון יתדות שתוקעין בהן אהליהם ושאר מטלטלין שהן מוחזקין בהן ולהכי נקט יתדות אהלים דודאי לכולן היו אהלים ואין אדם במדבר בלא אהל אצל בנחלת ארץ ישראל לא נטל חלק בכורה וכל מחלק בכורה דמיירי במטלטלי: **חצלי מנשה**. היינו קרקע שחולקין בחבל וחלק בכורה מאלו ארבע חצלים היה: **מוחזקת** היא. ליוצאי מצרים כדכתיב [שמות ו] ונתתי אותה לכם מורשה כלומר אני נתתיה לכם ירושה: **יודע** היה משה רבינו שצוות לפחד ירושה הן. כמו בן שהרי דיניו נכטו במרה כדאמרין בסנהדרין (דף טו.) וכדכתיב [שמות טו] שם שם לו חק ומשפט ומעשה דצוות כלפחד בערבות מואב בסוף המ' שנה ועוד דאיכא למילף מפרשת יבמין שהבת כבן כדכתיב [דברים ה] ומת אחד מהם וכן אין לו עיין עליו [יבמות כג:] דהא צוות כלפחד משל המו כדלקמן [ג] אס כבן אנו יורש ואם לאו תמיבס אמנו: **וראויה** היסה וכו'. ולא תאמר אס לא דברו צוות כלפחד ולא מתחייב מקושש היו שתי פרשיות הללו חסרין מן התורה והכי נמי איכא למימר שהרבה מנזות חסרים מן התורה לפי שלא אירעו המעשים: **שקושש** **במיתה**. ואף על גב דכתיב [במדבר טו] כי לא פורש מה יעשה לו היינו שלא היה יודע אם בסקילה חמורה אס בחנק הקל כדמפרש ואזיל: שמגלגלים